

MỞ BÀI

I – BÀI TẬP

1. Nêu mục đích và ý nghĩa của việc viết mở bài cho một bài văn nghị luận.

2. Hoàn chỉnh các câu văn sau bằng cách chép vào vở và điền vào chỗ trống các từ, ngữ cần thiết : "Từ một ý kiến khác, dẫn dắt người đọc đến với vấn đề mình sẽ trao đổi trong bài viết gọi là mở bài... Nêu thẳng vào vấn đề trọng tâm đặt ra trong bài viết, người ta gọi là mở bài...".

3. Ý nào sau đây là lỗi cần tránh khi viết mở bài ?

- A. Đọc xong mở bài, người đọc biết được các thông tin cơ bản mà bài viết sẽ đề cập đến
- B. Mở bài phải gây được sự chú ý của người đọc về vấn đề mình sẽ viết
- C. Nêu những chi tiết cụ thể để làm sáng tỏ cho vấn đề chính mà đề đặt ra
- D. Mở bài cần độc đáo, khác lạ, bất ngờ nhưng tự nhiên, giản dị, tránh làm văn một cách vụng về, gượng ép

4. Ý nào sau đây nêu được yêu cầu cần tuân thủ khi viết mở bài ?

A. Dẫn dắt ngắn gọn, nêu vấn đề chính ngắn gọn và giới hạn vấn đề cũng ngắn gọn

B. Nêu những chi tiết cụ thể để làm sáng tỏ cho vấn đề chính mà đề đặt ra

C. Dẫn ra ý ít liên quan đến vấn đề trọng tâm sẽ nêu của đoạn mở bài

D. Dẫn dắt vòng vo, viết rất dài mới dẫn vào được vấn đề chính cần nêu

5. Cho đề văn : "Bình luận về cảm hứng nhân đạo của Nam Cao và Thạch Lam qua hai tác phẩm *Chí Phèo* và *Hai đứa trẻ*". Đọc ba phần mở bài sau và nêu nhận xét của mình về mỗi cách mở bài (so với các yêu cầu về mở bài đã nêu trong sách giáo khoa).

Mở bài 1 :

"Đau đớn, quần quai, Chí Phèo chết ngay trên ngưỡng cửa trở về với cuộc đời lương thiện. Mòn mỏi, leo lét, hai đứa trẻ trong truyện ngắn cùng tên của Thạch Lam âm thầm tiến đến cái "chết" ngay khi chúng đang sống. Hai cuộc đời, hai kiếp người cùng vọng lên tiếng kêu thống thiết đòi được sống ; sống làm người lương thiện và sống với đúng nghĩa của từ này. Nam Cao và Thạch Lam bằng trái tim nhân ái của người nghệ sĩ chân chính, bằng tài năng riêng của mình đã nâng đỡ và cứu vớt những kiếp người đáng thương ấy, đã gióng lên những hồi chuông vang vọng và khẩn thiết : hãy cứu lấy con người".

(Trần Thị Thuý Anh)

Mở bài 2 :

"Hình như đâu đây vẫn còn vọng lại tiếng còi tàu hối hả. Cứ hiện lên đau đáu ánh mắt nhìn xa vời về một thế giới rực rỡ ánh sáng vừa tan biến vào hư không. Đêm phố huyện buồn thảm như đi qua miền không gian xưa cũ đã từ lâu vắng tiếng thở nông nản của sự sống. Cứ ám ảnh không yên về một con người vừa ra đi, quần quai chết trên cái ranh giới mỏng manh của cõi thiện và ác,... Bể sâu nhân thế ấy Thạch Lam đã đi qua ? Nam Cao đã đắm hồn mình trong đó ? Con tim đa cảm rung lên những niềm trở trăn và day dứt khôn nguôi. Đã bao năm rồi có ngủ yên chăng hai mầm cây đang cố vươn lên khỏi không gian tăm tối, ngọt ngọt của phố huyện nghèo, chỉ có ánh đèn leo lét, nhỏ nhoi ? Có còn tiếng thét đau thương của Chí đòi quyền làm người ? Thêm một lần đọc Nam Cao và Thạch Lam lại càng thấy thấm thía cảm hứng nhân đạo do những tác phẩm của hai ông mang lại".

(Trần Thu Hà)

Mở bài 3 :

"Cảm hứng nhân đạo... mới nghe qua, có người nói : điều đó thì có gì mới lạ. Chẳng phải những *Truyện Kiều*, *Chinh phụ ngâm*, *Cung oán ngâm*, thơ Hồ Xuân Hương,... đã đặt ra vấn đề ấy từ hơn hai trăm năm trước ? Cũng chỉ là lòng thương xót con người mà thôi ! Vâng, đúng thế ! Vẫn chỉ là lòng thương xót con người, nhưng mỗi nhà văn với tài năng nghệ thuật của riêng mình đã thể hiện cảm hứng ấy bằng những hình tượng nghệ thuật vô cùng đa dạng và độc đáo. Nếu chỉ là sự lặp lại nhàm chán, thì làm gì có chuyện các tác phẩm ấy cùng tồn tại đến tận bây giờ ? Cũng bởi thế nên bên cạnh một *Chí Phèo* ngật ngưỡng của Nam Cao, *Hai đứa trẻ* của Thạch Lam vẫn đậm đà một màu sắc nhân đạo không kém phần độc đáo và sâu sắc".

(Đỗ Phương Thủy)

II – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

1. Mục đích của mở bài là giới thiệu một cách khái quát với người đọc vấn đề mà mình sẽ viết, sẽ trao đổi, bàn bạc. Viết mở bài thực chất là trả lời câu hỏi : bài viết này định viết về điều gì, định trao đổi và làm sáng tỏ vấn đề gì ?

Không phải không có lí khi có ý kiến cho rằng : văn hay chỉ cần đọc mở bài. Tất nhiên không thể coi mở bài là tất cả bài văn, nhưng quả thật, mở bài có tầm quan trọng thực sự đối với người viết. Khi viết bài văn có được một mở bài hay, tự nhiên "dòng văn" như được khơi chảy, tuôn trào. Mở bài lúng túng, trục trặc,... sẽ khiến bài viết thiếu sinh khí, văn phong không liền mạch, ý tứ sẽ trở nên rời rạc,...

2, 3 và 4. Học sinh tự làm.

5. Học sinh đọc lại phần nói về mở bài trong sách giáo khoa rồi đối chiếu với cách mở bài trong mỗi phần mở bài đã cho. Chú ý *Mở bài 1* nêu lên một nhận định, *Mở bài 2* nêu câu hỏi, còn *Mở bài 3* nêu một ý kiến để bác bỏ, từ đó mở đường đi vào phần thân bài.